

Sárközy Marianna felvétele

A profizmus mint védjegy

BESZÉLGETÉS CORNELIUS BALTUSSZAL

2007 nyarán volt a *Vámpírok bálja* premierje a Magyar Színházban a PS Produkció jóvoltából, azóta *en suite* rendszerben játsszák elsősorban nyaranta. Cornelius Baltus, a világhírű vámpírrevü holland származású rendezője úgy castingol, hogy még az elutasítottak is feldobva távoznak a meghallgatásról.

– *Hamburg, Berlin, Stuttgart, Varsó után Budapesten immár az ötödik alkalommal vitte színre a Vámpírok bálját. Jelent-e még bármiféle kihívást a rendezése?*

– *Hogyne, különösen Magyarországon, ahol ez – megelőzve a tervezett színházi törvényt – magánvállalkozásként valósult meg, és így igen sok nehézségre ütközött.*

– *Ezek a nehézségek azonban inkább a producert érintik...*

– Természetesen a producer dolga megküzdeni velük, ám nem szabad elfelejteni, hogy a rendező is csupán azt valósíthatja meg, amit a producer finanszírozni tud. Így a nehézségek a rendezőt is arra készítetik, hogy minél kreatívabb legyen. Kreativitáson értve az olyan hétköznapi dolgokat is, mint például hogy a professzor táskáját nem a márkaboltban veszem meg, hanem a bolhapiacra. Ámbár az itteni *Vámpírok* a németországihoz képest tényleg kis vagy legalábbis szorított költségvetésű előadás, a vizualitásban ez olyannyira nem látszik, hogy a külföldi vendégeket is lenyűgözte a díszlet minősége és kiállítása. Kentaurral, a díszlet- és jelmeztervezővel erősen ügyeltünk arra, hogy a produkció képi világát semmiképp se befolyásolják a mostoha körülmények – a kis színpad, a rendkívül kicsi hátsó színpad –, és hogy minden tekintetben megfeleljen a legmagasabb elvárásoknak. És összehasonlítva az előadás kiállítását a többi Magyarországon láthatóéval, mindenkinek az a benyomása, hogy a *Vámpírok bálja* egy varázslat. Ha pedig a néző a színházban nevetni tud, sírni tud és el tud lazulni, akkor ezért bármennyit hajlandó fizetni.

Kihívást jelentett az is, hogy megtaláljuk a megfelelő szereplőket. Itt Magyarországon azokkal az emberekkel dolgoznak, akik a színház társulatához tartoznak, függetlenül attól, mennyire képesek tökéletesen eljátszani a figurát, emiatt pedig nem feltétlenül a valóban legalkalmasabbakat találják meg. Mi azonban minden szerepre külön castingot tartottunk, amelyre még külföldről is érkeztek – angolok, németek, magyarul megtanulva a szerepet. Egyszóval nagyon más-ként jártunk el, mint a magyar gyakorlat, ám ennek

köszönhetően nem kellett megalkudnunk. Ez pedig nagyban hozzájárul az előadás erejéhez. Nagyon-nagyon tehetséges embereket találtunk, akikről kiderült, hogy a mai magyar hivatalos színházi élet nem is „használja” őket.

– *Mi a musicalrendező legfőbb célja: hogy minél professzionálisabb legyen, vagy hogy minden országban valami egyéni szint csempésszen a darabba? Magyarán: mennyiben hasonlatos a musicalrendezés a pozitív értelemben vett nivós ipari termeléshez?*

– Mindegyik *Vámpírok*-előadásnak más a látványvilága, más a dalok sorrendje, néhol többet ki is hagynak. Én egyébként nagyon ellenzem az iparszerű színházi termelést. Fontos például, hogy a második Alfréd ne legyen másolata az első Alfrédnak. Maradjon meg a szabadsága, hogy a figurát átmossa saját magán. Mert csak így fogja a dalt valóban a szívéből énekelni, így fogja a nézőt igazán megérinteni. Ezért van, hogy bár Németországban eddig három városban játszották már a *Vámpírokat*, és most fogják a negyedikben, az emberek mégis kíváncsiak, mert tudják, hogy nem másolatot látnak. Mindenki más egyéniség, és ettől minden előadás izgalmas. Németországban a rendezők csupán a premierig dolgoznak, aztán a második szereposztással már más foglalkozik. Én mindenkivel próbálok, aki felmegy ebben a szériában a színpadra, a második szereposztással is.

– *Láttam a főpróbát; ön igen keménykezű rendezőnek tűnt. Egyszer sem dicsért például.*

– A szigorúság ebben az esetben azt jelenti, hogy tudom, mit akarok elérni. A színészek sokszor rendezőknek hiszik magukat. Ám ők nem rendezők, ők színészek, és így el kell fogadniuk, hogy a rendező irányítsa őket. Azt pedig csak kemény kézzel lehet.

– *Mennyiben tér el a színészek munkamorálja nyugat-európai társaikétól?*

– A legnagyobb probléma Magyarországon az, hogy sokan dolgoznak párhuzamosan különböző helyeken. Nagyon fáradtak, és egy kicsit fel kell őket rázni, hogy ki tudják sajtolni magukból azt az energiát, ami az elő-

adáshoz szükséges. Másrészt láthatóan itt gyakran azt gondolják, hogy beszélnek, és az már elég is. Arra következtetésre jutottam, hogy nemigen találkoznak olyan rendezővel, aki kijelölné számukra a pontos határokat, ameddig elmehetnek. Pedig a rendezőnek gyakorlatilag az a feladata, hogy a szerep figurájába valahogy belegyömöszölje azt a lényt, aki a színész. Persze abban is segítenie kell a színészt, hogy ragyoghasson. Úgy látom, hogy itt, Magyarországon a rendezők inkább magukat szeretik ünnepelni, és nem azon dolgoznak, hogy a színészek, akik végül is megjelennek a színpadon, érvényesüljenek.

– A közönség reagálása is eltér az egyes országokban?

– Ó igen, abszolút. A német közönséggel szemben például a magyar publikum nagyon könnyen tud szeretni.

– Ön táncosból lett rendező. Mennyire volt tudatos ez a döntés, esetleg csak a véletlen hozta így?

– Eredetileg színész akartam lenni, két évig jártam színiakadémiára. Ám egy egykori balerina azt mondta nekem, hogy ha jó színész akarok lenni, a testemet is uralnom kell. Így táncórákat vettem, és pár hónap után, tizenhét évesen, elküldtek egy meghallgatásra, ahol kilencszáz jelentkezőből választottak ki: a *Macskák* első szereposztásában táncoltam Elvisz Trént '87-ben, Amszterdamban. Aztán azt gondoltam, hogy képezni kéne a hangomat. Este felléptem a *Macskákban*, a *Fantomban*, napközben pedig a bécsi Zeneakadémiára jártam, és áttértem a klasszikus hangképzésre. Aztán Németországban bekerültem a *József*-be, és három hónap után egy nagyfőnök azt mondta: mindent megcsináltál már az életedben, és úgy látom, minden készséged megvan ahhoz, hogy irányító ember legyél. Így vettem át tőle a rendezést a *Józsefben*, és így kezdődött a rendezői pályafutásom. Aztán jött a *Vámpírok*, most pedig *Az Oroszlánkirály*.

– Roman Polanski az előadás főrendezője, ön a rendezője – mit jelent ez a gyakorlatban, mennyire kap szabad kezet?

– Az előadás alapja Polanski 1966-os filmje, amelyben ő játszotta az egyik főszerepet, Alfrédot is. Tehát gyakorlatilag ez az egész az ő fantasztikus találmánya. Ő vitte először színre is, mégpedig Bécsben. Engem a német producer a széria utolsó évében küldött oda, mert a majdani berlini előadásban különféle színházi újításokat szeretett volna. Egymást kölcsönösen tiszteletben tartva dolgoztunk Polanskival. Én a színház praktikusabb részét hoztam, ő a filmzés látványvilágát, a részletek iránti fogékonyságot. Teljesen más a viszonya a színészekhez is. És most már hagyja, hogy mint rendező én vigyem ezeket az előadásokat. Akárhol rendezem a *Vámpírokat*, bevonom Polanskit is. Beszélek vele, megmutatom az új díszletet, a kosztümöket, elmondom, hogyan fogom megvalósítani az előadást. Neki meg gyakran van hozzáfűznivalója, ami nekem is jól jön, mert nagyon fontos a kontroll.

– Kentaur mennyire engedhette szabadjára a fantáziáját? Vagy nagyon is pontos instrukciókat kapott, és csak a részletekben bontakozhatott ki?

– Nagyon kreatív lehetett a díszletben, és az is volt. A magyarországi például az egyetlen olyan előadás, ahol a díszlet a forgón van. A második részben megjelenő könyvtár így olyan, mint egy körhinta. Ez teljes egészében az ő ötlete, és ez az előadás legszebb jele- nete – Alfréd, mintha elveszne ebben a labirintusban,

szinte beleszédül. De többek között Kentaur ötlete volt az is, hogy a bálon Sarah ne egy lépcsősoron jöjjön le.

– Az előadás a filmhez képest kevésbé ironikus, kevésbé parodisztikus. Ez tudatos, vagy egyszerűen csak a musical műfaja tűri kevésbé ezt a hangnemet?

– A filmben nem sokat beszélnek, és valóban sok a groteszk pillanat. A színházi előadás három órája alatt egy kicsit érdekesebbé kellett tenni magát a történetet, hiszen szórakoztatnunk kell.

– És a paródia nem szórakoztat?

– A színháznak megvannak a saját törvényszerűségei. Másrészt a paródia azért benne van ebben a musicalben is, elsősorban a figuraformálásban, a figurák szélsőségeségében, Koukolban, Rebeccában, Herbertben. A történetbe pedig, hogy idomuljon magához a zenés színházhoz is, be kellett hozni az Alfréd–Sarah viszony mellé a Krolock és Sarah közti kapcsolatot. És ez az a történetszál, amely nagyon maivá teszi a *Vámpírokat*. Hiszen gyakran látjuk manapság, hogy a fiatal lány inkább választ egy gazdag öregembert, mint egy kedves fiút.

– Nincs az a nő, aki itt ne Krolockot választaná, hiszen ebben az előadásban jóval fajsúlyosabb, karizmatikusabb egyéniség.

– Igen, ámde Alfrédnak őszinte érzelmei vannak, Krolocknak viszont semmi más nem kell, csak a lány vére. Így ő gyakorlatilag csupán átveri a lányt. És ilyen értelemben Sarah ostoba.

Sokan kérdezik tőlem, mi a titka a *Vámpírok* sikerének. Úgy gondolom, hogy egyrészt a paródia és az erotika – az utóbbi szintén benne van az előadásban, hisz valakinek a nyakát harapdálni felettébb erotikus. Másrészt ott van ez a furcsa kapcsolódás a mi világunkhoz, amely bemutatja, mennyivel vonzóbb tud lenni számunkra az érzelmi világnál az anyagi biztonság. Krolockot szinte megszánjuk, amikor áriája végén a nézőknek szegezi a kérdést: igaz ugyan, hogy őt mindig hajtja a vér utáni vágy, de mi, emberek mikor tudjuk végre azt mondani, hogy elég, hisz mi is mindig több és több vért akarunk. Nem vagyunk hát különbek a vámpíroknál.

– Igaz, hogy időről időre visszajár, és ellenőrzi a produkciót?

– Természetesen. Főleg ha egy nagyobb széria után hosszabb szünetek vannak. A színészeknek is fontos a visszajelzés. A producerrel, Simon Edittel egyébként is nagyon sok gondot fordítunk a minőség javítására. Ebben az előadásban ez meg is valósul. Az az érzésem, és ez szokatlan a számomra, hogy ha itt, Magyarországon valaki új dolgot akar behozni, azonmód ellenállásba ütközik. Amikor először felkértek a *Vámpírok* báljának itteni megrendezésére, örültem a lehetőségnek, bár tudtam, hogy itt nem német rendszer van. Ám a mai napig megdöbben, hogy a magyar színházi életben milyen sokan mennyire negatívan állnak ehhez az új típusú színházcsináláshoz. És kifejezetten sajnálom azokat a fiatal, tehetséges színészeket, akik benne vannak az előadásban, egyébként viszont a színház perifériáján dolgoznak, és nem kapnak lehetőséget. Kívánom, hogy minél hamarabb elmúljon az újtól való félelem, hiszen nem baj, ha összehasonlíthatók az előadások. Budapest világváros, legyen is az!

AZ INTERJÚT KÉSZÍTETTE: MARIK NOÉMI